

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Muuta järjestää

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan ja/tai lisäksi seuraavia toimia [Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä. SLL kiittää hallitusta lasten ja nuorten terapiatakuun viemisestä valmisteluun ja sen huomioimisesta, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen vaatii erityistä huomiota. SLL arvioi, että säädöskokonaisuus toteuttaa osittain tavoitetta lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa. SLL pitää kuitenkin asetettua ikärajaa keinotekoisena. On arvioitu, että 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostakin mielenterveyden häiriöstä, mikä tekee niistä nuorten tavallisimpia terveysongelmia. Mielenterveyteen liittyvät syyt ovat yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy niin nuorilla kuin iäkkäämmilläkin suomalaisilla. Tämän vuoksi koko väestöä tai vähintäänkin kaikkia nuorisolain mukaisia nuoria eli alle 29-vuotiaita nuoria koskeva terapiatakuu olisi pitkän aikavälin vaikuttavuudeltaan mittavampi; OECD:n mukaan mielenterveyden häiriöt maksavat Suomelle vuosittain noin 11 miljardia euroa. Lukiolaisbarometrin (2022) mukaan noin 60 prosenttia lukiolaisista kokee opiskelun henkisesti raskaaksi. Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan lukiolaisista yli viidesosa on kärsinyt kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta ja 43 prosenttia on ollut huolissaan mielialastaan vuoden aikana. Nämä nuoret siirtyvät korkeakoulutukseen usein jopa suoraan lukiosta, jolloin myös haasteet tyypillisesti jatkuvat ja osalla kasvavat uusien opintojen aikana. Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (KOTT, 2021) mukaan ahdistus- tai masennusoireita oli kokenut 35 prosenttia korkeakouluopiskelijoista, ja psyykkistä kuormittuneisuutta oli kokenut jopa joka toinen opiskelija.]

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla [SLL esittää, että 23 vuoden ikärajan asettamisen sijaan lainsäädäntö laajennetaan koskemaan alle 29-vuotiaita ja päätoimisia

opiskelijoita. Mikäli näin ei toimita, tulee säädöskokonaisuuden tullessa voimaan huolehtia erityisesti niistä nuorista, jotka ovat palvelun piirissä täyttäessään 23 vuotta. Palveluiden tarjoaminen ei saa päättyä yksipuolisesti siihen, kun nuori ylittää yläikärajan. Hyvinvointialueen on huolehdittava, etteivät nämä takuun piirissä olleet nuoret jää mielensterveydellisten haasteidensa kanssa yksin, vaan heidän hoitonsa jatkuu katkeamattomana ilman, että se vaatii nuorelta kohtuutonta selvittelytyötä. SLL esittääkin, että nuorelle myönnettyä lyhytpsykoterapiaa tai psykososiaalista hoitoa jatketaan hoitojakson loppuun asti, vaikka hän ehtisi täyttää 23 vuotta hoitojakson aikana.]

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielensterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielensterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

-

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

-

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

-

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

SLL pitää keskeisenä, että kansallista ohjausta ja kehittämistyötä toteutetaan aktiivisesti. Lasten ja nuorten ympäri Suomen tulee olla yhdenvertaisessa asemassa keskenään. Erilaiset tulkinnat psykososiaalisen tuen muodoista voivat johtaa eriarvoistavaan palvelutarjontaan.

SLL toivoo, että toimeenpanoa ja sen seurantaan varten perustetaan moniammatillinen seurantaryhmä. Lisäksi lainsäädännön toteutumisesta tulee kerätä palautetta niin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilta kuin palvelun piiriin kuuluvilta lapsilta ja nuorilta.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusäätelyyn?

Ei kantaa

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

-

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

SLL pitää tärkeänä, että myös pätevän henkilökunnan alueellista riittävyyttä tarkastellaan osana kokonaisuutta.

Hynönen Iiris
Suomen Lukiolaisten Liitto